اقتصادي وده Economic Growth

خیرنه او تحلیل

Ketabton.com

10/9/2014

لیکنه : سیدحبیب

Sayed Habib

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقتصادی وده (Economic Growth)

اقتصـادي وده يـوه کمـي اصـطلاح ده چـې پـه يـو ټاکلی وخـت (معمـولا يـو کـال) کـې د يـو هيـواد د توليـد شـويو اجناسـو او خـدماتو زيـاتوالي تـه وايـي، پـه سـاده ډول سـره ويـلای شـو چـې اجناسـو او خدماتو اندازه د تير کال په پرتله ځيري .

پـه اوږدمهـال کـې د خلکـو د ضـروررياتو د رفـع کولـو لپـاره د مجمـوعي عرضـي پـه منظـور د توليـد د ظرفيت زيـاتوالی اقتصـادي وده ده ، پـه حقيقت کـې د هـر هيـواد اقتصـادي وده د همغـه هيـواد د توليـد د دوامـداره ودې او زيـاتوالی پـه معنـی ده چـې د توليـد پـه زيـاتوالي سـره د عايـد پـه شـمير کـې زياتوالی راځی چې د عايد زياتوالی د ژوند د ښه والی په معنی دی .

اقتصـادي وده د يـو هيـواد د ملـي عايـد، مصـرف، توليـد، پانګـه اچـوني، انفلاسـيون د نـرخ او صادراتو له کچې سره اړيکه لري .

اقتصـادي وده بايـد متوازنـه وي پـه داسـي ډول سـره چـې د اقتصـادي ودې سـره ټـول تړلـي متحـول لکه ملي عايد، مصرف، پانګه اچونه ، استخدام بايد په يو اندازه سره متوازنه وده وکړي .

د اقتصادي ودې د نرخ پيداکول (Rate of Growth) :

اقتصـادي وده د يـو هيـواد د Gross Domestic Product- GDP يـا ناخـالص داخلـي توليـد پـه اساس معمولا د يو کال لپاره سنجول کيږي .

د يـو کـال پـه جريـان کـې د يـو هيـواد توليـد شـويو اجناسـو او خـدماتو نهـايي ارزښـت تـه ناخـالص داخلـی توليـد وايـي نـو پـه دې اسـاس ويـلای شـو چـې اقتصـادي وده د GDP د تغيـر پـه نتيجـه کـې پـه لاس راځي .

د اقتصـادي ودې د نـرخ د پيـدا کولـو لپـاره دوه لارې موجـودې دي يـو حقيقـی اقتصـادي وده او دوهم يې سطحي اقتصادی وده ده .

د سـطحي اقتصـادي ودې نـرخ د کـورنی ناخـالص توليـد پـه اسـاس يـوازې د پيسـو د واحـدونو د شـمير پـه اسـاس سـنجول کيـږي يعنـې هغـه ارقـام چـې د GDP لـه لارې پـه لاس راځـي د سـطحي اقتصـادي ودې لـه نـرخ ځخـه عبـارت دي پداسـې حـال کـې چـې د حقيقـي اقتصـادي ودې نـرخ د پيسـو د واحـدونو د ارزښـت پـه نظـر کـې نيولـو سـره سـنجس کيـږي او د سـنجولو پـه صـورت بايـد د پيسو واحدونو ځخه کلنی انفلاسيون نرخ منفي شي تر ځو حقيقی اقتصادي ودې نرخ تر لاسه شي .

حقيقي اقتصادي وده = سطحي اقتصادي وده – د انفلاسيون کلنی نرخ

داقتصادي ودې د نرخ د پيداکولو لپاره لومړی د GDP پيدا کولو باندې تمرکز کوو :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصرف په طریقه د GDP پیداکول :

د مصرف په اساس ناخالص داخلی تولیدات GDP د یو هیواد د ټولو سکتورونو د مصارفو د مجموعي څخه عبارت دي .

$$Y=C+I+G+(X-M)$$

GDP = (واردات – صادرات) + دولتي مصارف + پانګه اچونه+ د استفاده کوونکو مصارف

کله چې د GDP ارقام په لاس راشي نو په اسانی سره کولای شو د یو هیواد د اقتصادي ودې نرخ پیدا کړو :

$$\text{Growth Rate} = (GDPY1)-(GDPY2)/ (GDPY2)*100$$

Y1: لومړی کال (جاري کال)
Y2: تیر کال

د اقتصادي وده د تولید د ظرفیت او اندازې زیاتوالی، او ملي سرانه عاید زیاتوالی په شکل اندازه کیږي .

د یو هیواد ملي اقتصاد په دوه ډوله د اقتصادي ودې حالت ته رسیدلی شي :

1. پراخه (Extensive) اقتصادي وده :
2. شدیده (Intensive) اقتصادي وده :

په لومړي ډول اقتصادي وده کې د تولید عوامل (ځمکه، پانګه او کار) په کمیت کې زیاتوالی راځي او د تولید د زیاتوالی لپاره د تولید عوامل په استفاده کې زیاتوالی راځي تر څو ایجاد شوې تقاضا مرفوع شي .

په دوهم ډول اقتصادي وده کې د تولید د عواملو په مولدیت کې زیاتوالی راځي چې د تولید د عواملو په اندازه کې تغیر نه راځي یوازې د تولید د زیاتوالي لپاره د تولید د عواملو څخه اعظمي استفاده صورت مومي .

د اقتصادي ودې خنډونه :

یو هیواد هغه وخت کولای شي چې د اقتصادي ودې په لور حرکت پیل کړي چې یا د تولید د عواملو څخه په زیاته اندازه سره استفاده وکړي او یا هم د موجوده عواملو څخه اعظمي استفاده وکړي تر څو په نتیجه کې خپلو تولیداتو ته پراختیا ورکړي .

اقتصادي وده د لاندې عواملو په اساس له خنډونو سره مخامخ ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هغه هیوادونه چې د دریو مهمو (اساسي ، اجتماعي او صنعتي) زیربناوو له کمبود سره مخامخ وي .
- هغه هیوادونه چې د صنعتي زیربناوو لپاره کافي او ماهر کارګر ونه لري .
- هغه هیوادونه چې فني او تخنیکي پوه و نه لري او یا هم د هیواد وګړي د تکنالوجي د تغیراتو لپاره آماده نه وي .

د اقتصادي ودې ګټې (ښیګڼې) او مصارف (مشکلات) :

اقتصادي وده د یو هیواد د اقتصادي پرمختیا او توسعې لپاره اساسي شرط ګڼل کیږي او هیوادونه همیشه هڅه کوي تر څو په لوړه اندازه اقتصادي وده ولري خو اقتصادی ودې سره ګټه او تاوان تړلي دي .

په ډیرو هغه پرمختیایی هیوادونو کې چې تر اوسه خلک په ډیر ابتدایی ډول خپل ژوند پرمخ بیایی او غواړي د فقر له کړی خپل ځان و باسي اقتصادي وده یو ضروري عمل دی.

برعکس د پرمختللو هیوادونو لپاره اقتصادي وده دومره زیات اهمیت نه لري ځکه هلته د ژوند ډیر لوړ معیارونه پوره شوي او ژوند د تکامل حالت ته نژدې شوی دی .

اقتصادي وده ډیرې ښیګڼې او بدی لري په هیڅ صورت سره اقتصادي وده په یو اړخیزه ډول سره د ټولني د رفاه سبب نه شي ګرځیدای، کیدای شي د ژوندانه په بعضو اړخونو کې ډیرې ښیګڼې ولري ولې بعضي نور خلک کیدای شي متضرر شي نو ددې لپاره چې پوه شو د اقتصادي ودې ښیګڼې او بدی په جلا ډول څیړل کیږي .

د اقتصادي ودې ګټې په لاندې ډول سره څیړل کیږي :

د ژوند عالي سهولتونه: د اقتصادي ودې سره د عاید په اندازه کې زیاتوالی راځي چې په عمومي ډول د عاید په زیاتوالی سره د ژوند عالي سهولتونه رامنځته کیږي چې د خلکو په ژوند کې د روغتیا، زده کړې ، بریښنا، سړک ، مسجد او سهولتونه په ښه ډول سره مهیا شي . د اقتصادي ودې په نتیجه کې تحرک را منځته کیږي ، ډیر خلک کار کوي تر څو ډیر څه تولید کړي او یا خلک ډیر څه تولید وي .

د استخدام د کچې زیاتوالی : کله چې د اقتصادي ودې په نتیجه د خلکو عاید زیاتوالی ومومي نو د تقاضا زیاتوالی رامنځته کیږي چې د تولید زیاتوالی ته ضرورت دی او د تولید د زیاتوالی لپاره باید ډیر خلک په کار باندې و ګمارل شي .

د دولت قوي والی : اقتصادي وده یو هیواد ته ډیر قوت وربخښي ځکه د ودې په صورت کې په هیواد کې د زیربناوو زیاتوالی رامنځته کیږي هغه دولت غښتلی کیږي د هیواد وګړي په ځان باور پیداکوي ، تر ټولو ښه روغتیایی اسانتیاوې ، ترټولو ښه دفاعي قوت ، انترنت او ارتباطات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ځه دي د يو هيواد د عکس په جوړولو کې مهم رول لوبوي او هغه دولت په دوامداره ډول سره کوشش کوي تر څو د خدماتو معيار او اندازه په متواتر ډول سره لوړه وساتي .

د اقتصادي ودې منفي اړخونه او مشکلات په لاندې ډول سره څيړل کيږي :

د چاپيريال ساتنې مشکلات: دا چې له اقتصادي ودې سره تقاضا زياتيږي نو معمولا توليدات هم زياتيږي چې ځينې توليدات له ځان سره اضافي او بيکاره مواد لري چې چاپيريال ته زيان لري او همدارنګه کيدای شي د اقتصادي فعاليتونو په زياتوالی سره ځنګلونه له منځه ولاړ شي او د کروندې ځمکې په صنعتي ځمکو بدلې شي چې دا ټول د هوا او چاپيريال د ککړتيا سبب ګرځي.

اکثر هيوادو کې تجربه شوي چې پرمختيايی هيوادونه نه دي توانيدلي په دې برخه صحی او موثره پاليسی وضع کړي او مولدين وهڅوي تر څو چاپيريال ساتنې ته توجه وکړي .

د طبيعي منابعو کمبودي: په هغه صورت کې چې اقتصادي وده بدون له دې ځخه چې د موجوده عواملو ځخه په موثر ډول سره استفاده وشي اقتصادي وده د توليد د عواملو د زيات استعمال په اساس را منځته شوي وي نو د زياتو طبيعي منابعو په Extensive Economic Growth استفادې سره د و خت په تيريدو سره د هغه په اندازه او کيفيت کې تغير راځي چې کيدای شي دا منابع په ډير سرعت سره خلاص شي چې بيا يې د نوي کيدو امکانات نشته .

د عايد غير عادلانه ويش : اقتصادي وده د زيات توليد معنی لري چې د زيات توليد په مقابل زياتې پيسې لاسته راځي چې دا په هيوادونو پورې اړه لري چې کوم توليداتو ته زياته اړتيا لري زموږ په ټولنه کې زيات تقاضا خوراکي موادو ته ليدل کيږي نو پيسې ټولې د غريبو خلکو له جيبو ځخه د شتمنو خلکو ته ځي چې دلته غريب خلک غريب پاته کيږي او شتمن خلک نور هم شتمن کيږي ځکه په اکثره اقتصادي نظامونو کې د توليد زيات عوامل د شتمنو خلکو په کنترول کې دي .

د اقتصادي ودې اداره او کنترول :

وروسته له دې ځخه چې د اقتصادي ودې په اړه ټول مهم نکات ذکر شول اوس مهمه داده چې د يو هيواد لپاره په کومه اندازې سره اقتصادي وده ضروت ده ؟

که چيرته اقتصادي ودې نرخ ډير لوړ وي نو دا بيا په خپل وار سره د انفلاسيون د زياتوالي سبب ګرځي چې د هيواد د پيسو ارزښت د کموالی سبب ګرځی، او که چيرته دغه نرخ ډيرټيټ شي نو د بيکاری سبب ګرځي په پايله کې د اقتصادي ودې د نرخ لپاره داسې يو اندازه بايد و ټاکل شي چې خطر يې حد اقل وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتونه په دې اړه ډيرې پولي او مالي پاليسى تر لاس لاندې نيسي تر څو اقتصادي وده په يو معتدل شکل سره را منځته شي چې خطر و نه لري .

درى مهم انتخابونه و جود لري تر څو دولتونه و کولاى شى اقتصادي وده تر خپل کنترول لاندې راولي :

1. پولي پاليسي: په پولي پاليسيو کې د مرکزي بانک له پلوه د حکومت په نمايندگى سره داسي تگلاره وضع کيږى چې د سود د نرخ په تنظيم سره د انفلاسيون مخه ونيسي .
2. مالى پاليسى : په دې برخه کې د دولتونو د بودجې جوړوني د اداره له خوا پلان نيول کيږى چې دولت بايد د يو کال په جريان کې څومره پيسي تر لاسه او څومره پيسي په څه وخت په مصرف ورسوي .

د کوچني اقتصاد ريفورم : دا د ولت له لوري يو ډول اصلاحي پروگرامونه تنظيمول په بر کې نيسي چې د هغې په نتيجه کې کوچني تشبثونه د اقتصادي ودې د کنترول په موخه استفاده کيږي .

پاى

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library